

χούν οι παρωδίες μύθων και έπονται οι παρωδίες συγκεκριμένων τραγωδιών. Υπάρχει κάτι σαν «σύμπλεγμα αρχαιοελληνικής ιθαγένειας» στο νεοελληνικό θέατρο, «ένα σύμπλεγμα το οποίο, παρ' όλη την προσπάθεια θεραπείας και εξορκισμού του μέσω της διακωμώδησης και της προσοικειώσης των πηγών πρόκλησής του, παραμένει ισχυρό και κυρίαρχο στη νεοελληνική συνείδηση. Η θεματική εμμονή της νεοελληνικής παρωδίας στην αρχαία ελληνική μυθολογία, έτσι όπως αυτή παραδίδεται κατ' εξοχήν μέσω τη σχολικής παιδείας και μιας γενικότερης εγκυκλοπαιδικής γνώσης ή και προφορικής παράδοσης, δεν θα ήταν αφ' εαυτής προβληματική, εάν δεν συνδυαζόταν με μία αρκετά χαμηλή έως μηδενική προτίμηση για την κριτική παρώδηση κειμένων, προερχομένων είτε από την αρχαία, τραγική και κωμική, δραματολογία είτε από την παγκόσμια δραματολογία και λογοτεχνία είτε, πολύ μάλλον, από τη νεώτερη ελληνική δραματολογία, κείμενα τα οποία προϋποθέτουν μία πολύ μεγαλύτερη ακαδημαϊκή και θεατρική παιδεία τόσο από μέρους του κοινού των δραματικών συγγραφέων όσο και από μέρους του κοινού θεατρικών θεατών. [...] ...τα παρωδούμενα πρότυπα φαίνονται να έχουν παραμείνει περίπου τα ίδια από την αρχαιότητα μέχρι τις μέρες μας, κι αυτό δεν μπορεί παρά να προβληματίζει σχετικά με τη δυναμική και την απήχηση της νεοελληνικής αλλά και της παγκόσμιας δραματολογίας και θεατρικής πρακτικής τόσο στο μεγάλο κοινό όσο και στους ίδιους τους θεατρικούς συγγραφείς» (σσ. 548 εξ.). Η κρίση αυτή στηρίζεται σε μια ενδιαφέρουσα απόφαση του Νάσου Βαγενά, πως «η ποιότητα της παρωδίας μιας παράδοσης είναι ευθέως ανάλογη με την ποιότητα της σύνολης λογοτεχνίας της». Εξαίρεση αποτελεί ο Μπλοστ.

Ο τόμος τελειώνει με ένα αγγλικό summary (σσ. 555 εξ.), τις συντομογραφίες (σσ. 562 εξ.), τη βιβλιογραφία (σσ. 565 εξ.), ευρετήριο μελετητών και προσώπων (σσ. 603 εξ.), θεατρικών έργων και παραστάσεων (σσ. 635 εξ.), θεμάτων, όρων και οργανισμών (σσ. 651 εξ.). Η σειρά «Θεατρικοί τόποι» του εκδοτικού οίκου Παπαζήση, την οποία διευθύνει ο Γιώργος Πεφάνης, εμπλουτίστηκε με ένα σημαντικό, περιεκτικό και ευπαρουσίαστο τόμο, ο οποίος τεκμηριώνει την πνευματική πορεία μιας νεαρής μελετήτριας, η οποία διακρίνεται, ως κλασική φιλόλογος, για την αγάπη του συγκεκριμένου και της λεπτομέρειας, και ως θεωρητικός του θεάτρου και το δράματος για την ικανότητα υπέρβασης προς πιο αφηρημένα ταξινομικά σχήματα, χωρίς όμως να χάσει την αίσθηση του προσωρινού και θετού χαρακτήρα των «ευριστικών» κατασκευών και την τάση της διαλεκτικής επανασύνδεσης με την προσωπική εμπειρία και την αισθητική.

ΒΑΛΤΕΡ ΠΟΥΧΝΕΡ

Δ. Κ. ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ

Βαβυλωνία. Γυναικοκρατία. Επιμέλεια Ζήσης Σαρίκας, Ζήτρος,
Θεσσαλονίκη 2003 (Ελληνική Λογοτεχνία 9), 385σ., ISBN 960-8437-07-5.

Πριν από την εξαιρετική επανέκδοση της *Πανώριος* ο εκδοτικός οίκος της Θεσσαλονίκης, Ζήτρος, εξέδωσε σε επιμέλεια του Ζήση Σαρίκα τη *Βαβυλωνία* και τη *Γυναικοκρατία* του Δ. Κ. Βυζάντιου. Από το πρώτο μάλιστα έργο και τις δύο γραφές, του 1836 σε τέσσερις πράξεις και του 1840 με την προσθήκη της τέταρτης πράξης σε στίχο, χρησιμοποιώντας την έκδοση του Σπ. Ευαγγελλάτου από το 1972 στη σειρά της Νεοελληνικής Βιβλιοθήκης των εκδόσεων Ερμής, η οποία ωστόσο διατηρεί μια σειρά από αβλεψίες της εκδοτικής παρα-

δοσης του έργου (1836, 1840, στη συνέχεια ανατυπώνεται μόνο η δεύτερη έκδοση). Όπως μπόρεσε να αποδείξει ο Gustav Soyter στη διδακτορική του διατριβή στον Karl Krumbacher στον Μόναχο, *Unterruchungen zu den neufriechirchen Spruchkomödien Babylonisa von D.K. Byzantine und Korakistika von K.V. Rhizos*, Diss. München 1912, από έκδοση σε έκδοση διατηρούνται τα ίδια σφάλματα, διορθώνονται ορισμένα και προστίθενται άλλα. Η έκδοση του Ευαγγελάτου, η οποία για πρώτη φορά παραθέτει και τις δύο γραφές του Βυζάντιου, δεν αποτελεί εξαίρεση, και καλό θα ήταν να προσφερθεί μια νέα χρηστική έκδοση, με την ορθογραφική ενοποίηση της φωνολογικής απόδοσης των ιδιοματισμών και ένα πιο εξαντλητικό γλωσσάριο, το οποίο δεν ικανοποιεί σε καμιά από τις έως τώρα εκδόσεις, μαζί με τις άλλες τρεις κωμωδίες του Βυζάντιου, ώστε να υπάρχει το συνολικό δραματικό έργο του σ' έναν προσιτό τόμο, σχολιασμένο και με αναλύσεις, γλωσσικές και δραματουργικές, για ανάγνωση και μελέτη. Ο πρόλογος του επιμελητή (σσ. 9-22) δεν προσθέτει, συγκρινόμενος με τον πρόλογο της έκδοσης του 1972, τίποτε σχεδόν καινούργιο, τουλάχιστον από πραγματολογική άποψη. Η παράθεση των κειμένων αρχίζει με τη δεύτερη έκδοση της *Βαβυλωνίας* (σσ. 25 εξ.), περνάει ύστερα στην πρώτη (σσ. 149 εξ.), για να φτάσει ύστερα στη *Γυναικοκρατία* (σσ. 257 εξ.), η οποία αριθμεί πολύ λιγότερες εκδόσεις (1841). Δεν υπάρχει καμιά παραπομπή σε άλλες εκδόσεις ούτε για σχετική βιβλιογραφία (βλ. τώρα Β. Πούγχερ: *Ανθολογία νεοελληνικής δραματολογίας*, τόμ. Β' Αθήνα 2006, σσ. 255 εξ.). Το γλωσσάριο (σσ. 365 εξ.) στηρίζεται στις εξηγήσεις που δίνει ο ίδιος ο συγγραφέας σε υποσημειώσεις των δύο έργων του, και σε αγκύλες προστίθενται μερικές νέες. Ένας πρόχειρος έλεγχος όμως πείθει αμέσως ότι και σ' αυτή τη μορφή δεν επαρκεί ούτε γίνεται καμιά εξήγηση της χρήσης και της διαμόρφωσης των ιδιωμάτων (στην περίπτωση του Ανατολίτη της ιδιολέκτου) (βλ. Β. Πούγχερ: *Η γλωσσική σάτιρα στην ελληνική κωμωδία του 19^{ου} αιώνα. Γλωσσοκεντρικές στρατηγικές του γέλιου από τα «Κορακιστικά» ως τον Καραγιούζη*, Αθήνα 2002, σσ. 246-284). Τα παραδοσιακά παλαιά κείμενα του ελληνικού θεάτρου θα άξιζαν περισσότερη φιλολογική στοργή, εμβριθέστερο και περιεκτικότερο σχολιασμό και προσεκτικότερη και πιο εμπειροστατωμένη φροντίδα εκ μέρους των νέων εκδοτών.

ΒΑΛΤΕΡ ΠΟΥΧΝΕΡ

TINA Krontiris / Jyotsna Singh (eds.)

Shakespeare Worldwide and the Idea of an Audience (Grammar/Γράμμα 15 special issue), Aristotle University of Thessaloniki 2007, 253σ., εικ., ISBN 1106-1170.

Το Περιοδικό Θεωρίας και Κριτικής *Γράμμα*, που εκδίδει το Αγγλικό Τμήμα του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, έχει προσφέρει και στο παρελθόν αφιερώματα που αφορούν το θέατρο και ετοιμάζει για το έτος 2009 (τόμ. 17) ένα αφιέρωμα «The Text Strikes Back: The Dynamics of Performativity». Το concept του Σαίξπηρ που ταξιδεύει σ' όλο τον κόσμο και μπαίνει σε λογής διαφορετικά συμφραζόμενα βρίσκεται και στη βάση της σύλληψης αυτού του τεύχους: υπάρχουν πολλοί Σαίξπηρ στις διάφορες χώρες και τους διαφορετικούς πολιτισμούς. Το εξηγούν οι εκδότριες στην «Introduction» (σσ. 7 εξ.): «*Shakespeare Worldwide and the Idea of an Audience* attends to this new critical focus on the formation of audiences by emphasizing the dynamic, fluid relationship between any cultural product based on Shakespeare and its targeted consumers, be they spectators in a theater/cinema or readers. It dif-